



# מה יואי חושן

יוצא לאור ע"י מכון אבני חושן

חידושי ושיעורי מורינו  
הגאון רבי שמואל ניימאן שליט"א  
אב"ד אבני חושן – מאנסי

כא

פרשת משפטים | תשפ"ב

## עניני הפרשה

### עניני הפרשה

## כוונת השי"ת בהמצות למנוע את בני ישראל ממעשה העגל

### רצה הקב"ה למנוע מישראל את מעשה העגל

והנראה לומר בזה, כי הנה מיד לאחר שלימד להם משה לישראל את פרשה זו, עלה למרום לארבעים יום ללמוד את התורה מפי הגבורה, ולסוף ארבעים יום אלו כשראו ישראל כי בושש משה לבוא, עשו את מעשה העגל לעבודה זרה, ואמרו (שמות לב, ד) 'אלה אלוקיך ישראל אשר העלון מארץ מצרים'.

ואמינא, כי רצה הקב"ה למנוע מהם מעשה עבירה מגונה זו, ולכך אמר לו הקב"ה למשה, לך ולמדמם את פרשה זו של אלה המשפטים וכו', ועל ידי שתשנה להם את פרשה זו, והמה יעסקו בלימוד פרשיות אלו, הרי זה יוכל למנוע מהם מלעשות את מעשה העגל, וכמו שיתבאר.

### המאור שבתורה מחזירה למוטב

כי הנה ידוע מאמרם ז"ל (בבא בתרא קעה) 'אמר רבי ישמעאל, הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות, שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן והן כמעייני הנובע'. כי העוסק בתורה בדיני ממונות, הרי זה מכניס את כל ראשו ורובו של האדם התורה, ושוקע בה ביותר בכל נימי נפשו.

והרי ידוע מה שדרשו ז"ל (פתיחתא דאיכה רבתי) 'הלואי, אותי עזבו ותורת שמרו, שהמאור שבה מחזירו למוטב, וכלשון האור החיים הק' (דברים יא, כז) 'לפי שהשומע דברי אלוקים חיים, התורה מטיבה נפשו ומישרתו כי יש בה סם חיים'. ולימוד התורה מסייעת לאדם בשמירה עליונה שלא יחטא.

ולכך אמר השי"ת למשרע"ה, לך ולמדמם ענייני ממונות דייקא, כי לימוד זה מכניס את ראשו של הלומד בה ביותר בתורה, ובזאת יהיו כלל ישראל משוקעים בלימוד התורה בכל גופם ונפשם, וגדולת כח התורה יהיו לשמירה מעולה בעבורם לבלתי

### בהמשך הפרשה אחר מצוות הדינים והמשפט הוסיף עוד כמה מצוות

גם צריך דקדוק, כי הנה פרשה זו ברובה, עוסק בענייני דינים ומשפט, וכאשר כתוב בפסוק 'ואלה המשפטיים', ומדבר בענייני דינים וממונות שיש בין אדם לחברו, אך תמוה כי בסוף פרשה זו כתובים כמה מצוות שלכאורה אין להם שייכות לדיני ממונות ומשפט, וכמו מצות שמיטה ככתוב (להלן כג-יא) 'ושש שנים תזרע את ארצך ואספת את תבואתה. והשביעת תשמטנה ונטשתה ואכלו אביני עמך ויתרם תאכל חית השדה כן תעשה לכרמך לזיתך'. וכן מצוות לא תעשה שאסור לעשות מלאכה בשבת כמו שכתוב (שם פסוק יב) 'ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבת למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן אמתך והגר' ולכאול' יש לעיין לאיזה טעם הם כתובים הכא.

אכן גבי מצוות אלו עדיין ניתן לתרץ ולומר כי יש להם שייכות עם ענייני ממונות ומשפט, כי מצות שמיטה הכוונה שנקפץ רשותי מעל שדה שלי וחברי יכול להשתמש בה, וזה כעין דין ממונות, וכך גם איסור עשיית מלאכה בשבת בשדה, שזה גם עניין ממוני, שאסור לי לעשות מלאכה ביום השבת בשדה השייך לי.

אמנם מה נעשה עם עוד כמה מצוות הכתובות בענייני, וכמו מצוות עליה לרגל ככתוב (שם פסוק יד) 'שלוש רגלים תחג לי בשנה וגו'', וכן איסור הקרבת קרבן פסח על החמץ והלנת החלב עד הבוקר, ככתוב בפסוק (שם פסוק יח) 'לא תזבח על חמץ דם זבחי ולא ילין חלב חגי עד בקר'. וגם מצות ביכורים ואיסור בשר בחלב כדאיתא (שם פסוק ט) 'ראשית בכורי אדמתך תביא בית יהוה אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו'. שבפשוט אין למצוות אלו שום שייכות עם דיני ממונות ומשפט, ומה טעם נכנסו בהאי עניינא.

### דקדוק המקרא אשר תשי"ם לפניהם

בתורה הקדושה בריש פרשתן איתא (שמות כא, א) 'ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם'. וברשי' מדקדק לשון הכתוב 'אשר תשים לפניהם' ולא אמר לשון רגיל כמו 'אשר תצוה את בני ישראל', או 'שתאמר לבני ישראל' וכדומה כמו בכל הציווים שבתורה. ואומר 'אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפניהם, כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם', ע"כ. אכן עוד אלאוה מילין לבאר בלשון תמוה זה אשר תשי"ם.

### מה טעם לימד מצוות אלו דייקא בעת כזאת

עוד יקשה, דהנה פרשה זו נאמרה לישראל עוד ביום מתן תורה, טרם עלותו של משה רבינו השמימה לארבעים יום, ונראה מזה, כי היה כוונה מיוחדת ללמד את ישראל פרשה זו באופן מיוחד בעת כזאת, טרם שעולה משה רבינו השמימה, וצריך לבאר הכוונה בזה.

ובפרט כי המעיין במצוות אלו יראה, כי הרבה מהמצוות אשר כתובים בפרשה זו, לא היו שייכים לישראל בעת ההיא כשהיו במדבר, וכגון דיני עבד עברי שעדיין לא היה שייך בהם, וכן בעוד עניינים שבין אדם לחברו שעדיין לא היה נוגע להם הלכה למעשה כשלא היה להם נחלות וקרקעות משלהם, וכן מצוות ביכורים ועליה לרגל שלא יכלו לקיימם אז, וממילא יגדל התמיהה ביותר, מה היה רצונו ית' בלימוד פרשה זו לישראל מיד אחר מתן תורה דייקא, טרם עלותו של משה רבינו השמימה.



יחטאו במעשה העגל ולא יעשו את המעשה הרע ההוא.

ולכך כתב אשר תשים לפניהם, והוא מלשון (דברים לא, ט) 'שימ"ה בניהם', המורה על עניין לימוד התורה, כי רצה השי"ת שיהיה להם מה ללמוד ושהיו שקועים ראשם ורובם בעמקי תורתנו הק', ולימוד תורה זה יהיה להם לשמירה מעולה שלא יחטאו.

### שאר המצוות המניות בכתוב המה מצוות נגדיות לעבודה זרה

זה לא רק בלימוד ענייני ממונות ומשפט, אלא אף כשילמדו ישראל בענייני שאר המצוות המניות לעיל, כמו מצוות עליה לרגל וביכורים, וכן גם במצוות איסור הקרבת קרבן פסח על החמץ והלנת החלב עד הבוקר ואיסור בשר בחלב, הרי גם במצוות אלו טמונה שמירה מיוחדת נגד עבודה זרה ועשיית העגל ר"ל.

והראיה לזה, דהנה בסוף פרשת כי תשא אחר שצוה השי"ת למשה אודות עשיית לוחות שניות ואחר גילוי ה"ג מדות של רחמים שבזה מחל להם על מעשי העגל, מזהיר להם באריכות על הרחקה מכל שייכות לעבודה זרה ולעובדיהם בכדי שלא יכשלו עוה"פ במעשה מגונה כזה, וראה זה פליאה שתיכף לאחר הציוויים על עבודה זרה והרחקה מהם, הוכפל שם בהפסוקים (להלן לד יח-כו) כל המצוות האלו המנויים לעיל שכבר נלמדו בפר' משפטים, ומזה ראינו כי יש שייכות וקשר עם קיום מצוות אלו להרחקה מעבודה זרה, כי המה מצוות נגדיות למעשה עבודה זרה.

וממילא מובן מפני מה כתבם בפר' זו וצוה השי"ת למשה רבינו שילמדם מצוות אלו דייקא, והוא בכדי שיהיה להם לשמירה מעשיית העגל. אבל באמת עדיין צריך לבאר בייתר עומק מה אכן הוא השייכות של מצוות אלו לעבודה זרה.

### מלכותם של ירבעם בן נבט ורחבעם בן שלמה המלך

ונתחיל בביאור השייכות שיש בין מצוות עליה לרגל למניעת מעשה העגל, וזאת בהקדם הקדמה קצרה, דהנה איתא במלכים (א פרק יב), שלאחר תקופת מלכותו של שלמה המלך, נחלקה המלוכה בישראל לשני מלכים על פי דברי נביא ה' אחיה השילוני, מלכות אחת היה לרחבעם בנו של שלמה המלך, שהוא מלך על ארץ יהודה וירושלים, כי כן רצה הקב"ה שישאר זכר למלכות בית דוד, וגם היה מלכות לירבעם בן נבט שמלך בארץ ישראל על שאר השבטים, ובעת התמנותו למלך ע"י הנביא אחיה היה צדיק גדול, וכמו שאמר חז"ל (סנהדרין קב.) 'וימצא אותו אחיה השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה חדשה ושניהם לבדם בשדה'. מאי בשלמה חדשה. אמר רב נחמן כשלמה חדשה, מה שלמה חדשה אין בה שום דופי אף תורתו של ירבעם לא

היה בה שום דופי. דבר אחר, שלמה חדשה, שחידשו דברים שלא שמעה און מעולם. מאי 'ושניהם לבדם בשדה', אמר רב יהודה אמר רב שכל תלמידי חכמים דומין לפניהם כעשבי השדה. ואיכא דאמר שכל טעמי תורה מגולין להם כשדה.

ואיתא שם בכתוב (שם פסוק כו) 'ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד'. וברש"י 'עתה תשוב, רצונו לומר, מהרה ובזמן קרוב'. והיינו, שהתחיל ירבעם בן נבט לחשוש, שהנה קרב ובא הזמן שתבטל מלכותו שלו וזה ישוב למלכות בית דוד בלבד למלך רחבעם בן שלמה המלך. וממשיך הכתוב לבאר מה היתה חששו של ירבעם 'אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלם ושב לב העם הזה אל אדניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגני ושב אל רחבעם מלך יהודה' (ועיי"ש ברש"י ובשאר מפרשים הטעמים שבסיבתם חשש שעי" עלייתם לרגל ישובו אל רחבעם).

### בכדי שלא ישובו בני"ל לרחבעם מנעם ירבעם מלעלות לרגל ועשה שני עגלי זהב

וממשיך הכתוב לספר שמשום חשש זה לא הרשה עוד לכלל ישראל לעלות לרגל ולעומת זה עשה שני עגלים לעבודה זרה, וכלשון הכתוב (פסוק כח) 'ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלם הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים', והמדקדק ראה, כי לשון הכתוב כאן, הרי זה ממש כאותו לשון נורא שאמרנו כלל ישראל בעשותם את מעשה העגל בצאתם ממצרים 'הנה אלהיך ישראל אשר העלוך מארץ מצרים'.

(אכן ברד"ק לימד זכות כי אין כיון ממש לעבודה זרה, ומביא גם ראה נפלאה לזה יע"ש, אכן בפשטות הכתוב זה היה לעבודה זרה וכמוכח בפסוקי התורה שאחרי זה).

### תחילת מעשי עבודה זרה ועגלי הזהב היה כשמנע מישראל לעלות לרגל

היוצא לן מפורש בכתוב, כי המעשה שמנע את ישראל מלעלות לרגל לירושלים, זה היה תחילת הדבר שגרם לו לירבעם בן נבט להחטיא את ישראל בעגלי זהב ובמעשה עבודה זרה.

ורואים מזה כי המה זה לעומת זה, שמצוות עליה לרגל שמר את ישראל מלחטוא בעבודה זרה. ועתה הכל מבואר כמין חומר, כי רצה השי"ת למנוע את ישראל מלעשות את מעשה העגל, ולכך נתן להם השי"ת עתה את המצווה של לימוד פרשת שלוש רגלים, והקריאה מעורר את הזמן, והרי זה כמו שעלו ישראל לרגל, ובה יינצלו ישראל מלעשות את העגל, כי כן ראינו שמניעת מצוה זו גרמה לישראל לעשות את השני עגלי זהב, ולעומתה קיומה תוסיף שמירה עליונה להינצל מעבירה זאת.

### ירבעם מנע גם מישראל להקריב ביכורים

וכן לגבי מצות ביכורים שצוים בפרשה זו מבואר בחדא מחתא, כי משמע שמה בעניין, כי ירבעם בן

נבט כשאסר להם לעלות לרגל, גם אסר להם להקריב ביכורים (יעו"ש בפסקי התורה), ובכך יוצא כי מניעת הבאת הביכורים גם הוא גרם להם בהמשך שיחטאו בעבודה זרה ובעגלי זהב, ולכן זה לעומת זה לימוד מעשה הביכורים ישמור בעדם שלא יחטאו בעגל, כי הרי אמרו חז"ל אמר רבי יצחק מאי דכתיב (ויקרא ו, יח) זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם, כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק וכו'. ונמצא כי בזה שילמדו מצוות ביכורים הוי כאילו יקיימו אותם.

### בעבודת גילולים היה עניין לעבדו על החמץ וכו'

ובמסילה נעלה לבאר בשאר המצוות שצוה השי"ת את ישראל בפרשה זו, דהנה צוים גם על המצוה שאסור לשחוט את הקרבן פסח כשיש עדיין חמץ בבית, ומבואר בירושלמי (בריש מס' עבודה זרה, פ"א, ה"א) שבעת שאמר ירבעם בן נבט לישראל שיעבדו עבודת גילולים, דיבר אליהם ואמר 'עבודת גילולים ותרינית היא, דכתיב לא ילין חלב חגי עד בוקר, וכתיב בעבודת גילולים, הביאו לבקר זבחים וכו'.

והיינו שאמר להם ירבעם בן נבט, כי מוטב להם לעבוד עבודת גילולים ר"ל, כי ותרינית היא, שבעבודה זרה אין קפידה לכמה ימים אוכלים את הבשר, וכן כתב שם שאמר להם ג"כ שהעבודה זרה לא מקפיד על זבחת הפסח על החמץ, וגם אינו מקפיד על לינת החלב עד הבוקר. ואדרבא משמע שם, כי היה עניין ועבודה מיוחדת בעבודה זרה להקריב את הפסח על החמץ, וגם להלין את החלב עד הבוקר וכן הלאה, עיין שם.

ולפי זה יבואר שפיר, כי כאן שרצה השי"ת להרחיקם ממעשה העגל, ציווה אותם שילמדו פרשת מצוות אלו, והרי כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכו' כמבואר. ויוצא כי בזה שילמדו מצוות אלו הוי כאילו יקיימו אותם, והיות שהם מצוות נגדיות לעבודה זרה, הרי זה ישמור בעדם לבלתי יחטאו במעשה העגל.

### בעבודה זרה היה עבודתו בבשר וחלב

וכן לגבי מצוות בשר בחלב שצוים כאן, עיין בכלי יקר (כאן), כי היה עניין מיוחד לעשות העבודה לעבודת גילולים מבשר בחלב דייקא, וגם מביא על זה ראייה מהבל שכתוב בו (בראשית ג ד) 'הבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהו', והלשון ומחלביהו מורה על חלב"ב ונמצא שהקריב בשר צאנו עם חלב, והוא עשה כן כי כן היה דרכם לעשות עבודתן מבשר וחלב וממילא הקריב הבל את קרבנו להשי"ת מבשר וחלב. ובה מובן היטב כי כן לעומתו צוים השי"ת שילמדו בפרשתן מצוה זו, ומצוה זו הוי הפכי מן מעשה העבודה זרה, והרי זה יוכל למנועם מלעשות את מעשה העגל.

### כוונת הז"ל באומרו שמוותר לשנות מפני דרכי שלום

לוויית ממנו, ובכך יעזבנו לנפשי, ובע"ה כשירווח לי, אשלם לו עד הפרוטה האחרונה, וזאת אסור לעשות ועובר הלווה על איסור דאורייתא.

#### מותר לשנות באופנים מסויימים בלבד

אלא חז"ל שהתירו לשנות מפני דרכי שלום דיברו בעניינים שאין נוגעים אל הממון, וגם בזאת התירו לשנות דווקא באופנים שונים ובשעת הדחק דייקא, וכאשר נבארנו בהמשך השיעורים אי"ה, ורק אז התירו לשנות מפני דרכי שלום, אך אין זה אומר כי מותר לשנות ולשקר בכל דבר ודבר, כי אין כזה מציאות שמותר לשקר בעלמא ובכל דבר בהיתר מפולפל של מפני דרכי שלום, אך ורק באופנים שונים בלבד, וזה טעות שראיתי שנשתרש ברבים מתוך חוסר ידיעה ותמימות, וזה אינו נכון כלל.

#### שקר גורר שקר גם כשמתחיל לשקר בהתר

ועתה אני רוצה לעורר אודות הדבר ששייך לדאבון לב, שאנשים ימשכו בקל להיות לחד מכת השקרנים. ובשיעור הקודם דיברנו אודות אנשים שמתחילים לשקר בפעמים אחדים בלבד, אך בקל ימשכו לשקר תדיר ולהיות לכת השקרנים, וזאת כי שקר גורר שקר וכמעט שאין מחסום לעצור הדבר.

ועתה אני רוצה להוסיף על דברי, כי חשש חמור זה שייך גם כשאין מדובר באנשים שקרנים שמתחילים לשקר ברשעים מתוך עבירה חלילה, אלא באנשים שמשנים מדיבורים ואומרים שקר באופנים המותרים, הרי שגם בהם שייך חשש זה ששקר גורר שקר.

כי כאשר אמרנו שקר גורר שקר, שכן דרכו של נפש האדם, והמציאות היא כי השקר שגורר עוד שקר אינו מבדיל אם זה שקר שמותר או שקר שאסור, ולכך בחכמה ובתבונה יבדוק בעצמו ויזהר מאוד שלא ימשך להיות חלקו בכת ההיא (ובעז"ה בהמשך השיעורים נציין ציורים ששייך לאדם בנקל ליפול בפך הלז).

#### בכל דבר שבעולם יוכל להתיר לעצמו לשקר ולומר 'מפני דרכי שלום'

והנה ישנם אנשים שמכח מאמר חז"ל זה, המה מורים היתר לעצמם לשקר באופן תדיר, וטענם בפיהם כי 'חז"ל התירו לשנות מפני דרכי שלום'.

אכן כד נתבונן בדבר נראה, שכמעט בכל דבר ודבר שבעולם יכול האדם לתרץ לעצמו ולומר שמשקר רק 'מפני דרכי שלום'. והיינו, כי הבה ונחשב דרכו של עולם, שהיכן יש צורך לאדם לשקר, אלא כשרואה שאם מאמר אמת יהיה בפיו יצא מזה דבר לא טוב וירגזו עליו הסובבים, לכך רוצה לשקר ולומר שלא כך היה מעשה, ובכך יצא נקי מכל המעשה שארע.

ויוצא מזה, כי בכל פעם שירצה האדם לשקר, יוכל לטעון ולומר בינו לבין עצמו, הלא אם אני אומר עתה דבר אמת זה יכול להרגיז את פלוני, וזה עלול להכעיס את פלמוני, ויצא מזה סכסוך וריב, ולכך מותר לי לשקר מפני השלום, ותקצר היריעה מלהכיל כל כך דוגמאות שאנשים מורים היתר לעצמם לשקר והכל בהיתר הדחוק של 'דרכי שלום', וזה שייך כמעט בכל תחום בחיי היום יום של האדם.

וזה וודאי אינו נכון, ואין שום היתר בדבר, ורק באופנים שונים התירו חז"ל לשנו"ת דייקא מפני השלום, אך זה לא אומר שמותר לשקר, כי לכל דבר שקר יוכל האדם לתרץ ולומר 'מפני דרכי שלום'.

#### בענייני ממון לא שייך ההיתר מפני דרכי שלום

והיינו, כי ראשית כל צריך לדעת, שבענייני הנוגע אל הממון לא שייך ההיתר של מפני השלום, ובזאת אם ישנה וישקר האדם גם מפני דרכי שלום, יעבור על איסור דאורייתא של 'מדבר שקר תרחק'. וכגון שיכחיש הלווה למלווה ויאמר לו שלא לווה ממנו ממון, וטענתו בלבד, כי אם אודה לו עתה שלווייתי ממנו, הרי יתבעני ממון, ואין לי כעת להביא לו, והא כשלא אשלם לו יצא מזה ריב וסכסוך, ולכך מוטב לי לשקר ולומר שלא

#### איסור מדבר שקר תרחק שייך רק בענייני ממון

בשיעור הקודם דיברנו אודות אופן האיסור של 'מדבר שקר תרחק', שזה שייך על פי הלכה רק בענייני ממונות, אך לשטות את חברו בשאר עניינים שאין שייכים לממונות לא שייך האיסור. אלא יש חיוב מדברי קבלה שהאדם ידבר רק דברי אמת, וזה שייך בכל מילי גם בדברים שאינם נוגעים אל הממון.

#### גם כשאין איסור עדיין יש מציאות חמור מאוד של כת שקרנים

אכן יש העניין החמור שמצאנו בחז"ל (סנהדרים קג.) שכת שקרנים אינם מקבלים את פני השכינה ה"י, וזה גם בשאר דברים שאינם נוגעים אל הממון, ומדובר באנשים שהם השתרשו כל כך בפגם זה, שכבר אינם מבחינים שהם אומרים ומדברים שקרים כל העת, ויוצא כי מרוב רגילתם לדבר שקר תמיד, הרי שדבר שקר יחשב להם בלבם לדבר אמת (וכאשר נתבאר בהרחבה בגליון פר' יתרו), יעו"ש.

אמנם צריך לבאר מה הכוונה שיש איסור דאורייתא של שקר רק בממונות ובשאר דברים אין איסור, האם זה אומר שמותר לשקר כל העת, בתמיהה, הרי יש העניין החמור של כת שקרנים שאינם מקבלים פני השכינה וזה שייך גם בשאר דברים שאין נוגעים אל הממון, אם כן מה הכוונה בהיתר זה.

#### אין התר לשקר בסתם ולתרץ עצמו כי חז"ל התירו מפני דרכי שלום

אלא כי הנה ידוע אמרו ז"ל (יבמות סה:) 'א"ר אילעא משום רבי אלעזר בר' שמעון, מותר לו לאדם לשנות בדבר השלום, שנאמר (בראשית נטז) אביך צוה וגו' כה תאמרו ליוסף אנא שא נא וגו'.

ועוד איתא שם ר' נתן אומר מצוה, שנאמר (שמואל א טז, ב) ויאמר שמואל איך אלך ושמע שואל והרגני וגו'. ע"כ.

### חובת תפילה לנשים המטופלות בילדים

שאלה: נפשי בשאלתי לגבי מצוות נשים בתפילה, מהו חובתן בתפילה, וכמה הם צריכות להתפלל בפרט כשהם מטופלים בצרכי הילדים וצרכי הבית, והתעוררתי לשאול כי רבו ההתנהגויות בזה, כי יש נשים שמתפללות ג' תפילות בכל יום מתוך הסיודור המטבע שתקנו לנו אנשי כנסת הגדולה, אמנם ישנן כאלו נשים שמתפללות רק בשפה שלהן ובדיבור פרטי להשי"ת, אך אינם מתפללות מה שתיקנו חז"ל בסיודור התפילה, והמה גם מרבות באמירות תהלים להקב"ה ושופכות בזה את נפשם להקב"ה, וטענתם בפיהם כי כך הם ראו אצל אימותיהם שהרבו באמירת תהלים ולגבי תפילתן היה רק דיבור פרטי אל ה' בלשון המדובר. ורציתי לשאול מהו הדרך המובחרת בזה.

#### תשובה:

מלשון השאלה נראה, כי איירי באשה המטופלות בילדים רכים שבבית, ואתיחס להשאלה באופן ובצירוף כזה.

#### במשנ"ב פוסק כי נשים צריכות להתפלל שמו"ע

הנה המשנה ברורה (או"ח סימן קו ס"ק ד') פוסק שנשים יתפללו תפילת שמונה עשרה, ומוסיף שם עוד לגבי שחרית 'ונכון גם כן שיקבלו עליהן עול מלכות שמים דהיינו שיאמרו על כל פנים שמע ישראל, ויאמרו גם כן ברכת אמת ויציב כדי לסמוך האולה לתפלה'.

#### למעשה אסר לרבנית כשהיה ילדים בבית

אכן ראיתי מה שכתב בנו של החפץ חיים רבי לייב זצ"ל, שאביו הגדול זצ"ל לא הרשה לאמו להתפלל כל זמן שהיה להם עדיין ילדים בבית, ויוצא כי מה שכתב החפץ חיים במשנ"ב שנשים צריכות להתפלל שמו"ע, הרי זה רק לאחר שבייתם התרוקן מילדים ואין האם מטופלת בהם. וכך מורה השכל הנכון, שלנשים שיש להם עדיין ילדים בביתם, קשה להם עד למאוד לעסוק בהנהיגת דברים בשלימות. (ואל תיקשי אמאי אינו כתב זאת במ"ב, כי יש דברים שהמה להלכה ולא למעשה והכל לפי העניין וכו').

#### נשים פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא

והאמת הוא, כי כן איתא בראשונים בטעם הדבר שנשים פטורות ממצוות עשה שהזמן גרמא, כי לנשים יש להם חובות כלפי בעלה וילדיה, וכלל עול

הבית מוטל עליה, ולכך פטרו אותם ממצות עשה שיש להם זמן קבוע היות וא"א להם להיות זמין לזמן קבוע היות ויש להם חובות וטירדות הבעל והבית.

#### חובת תפילה עושה לחץ לנשים המטופלות בילדים

וכן ראיתי שהרב פאם זצ"ל היה דרכו להורות לאברכים שיש להם עדיין ילדים בבית שיאמרו לב"ב שלא יתפללו, ופ"א בא אליו אברך אחד בטענה כי זוגתו ואמרות לו כי יש פעמים שיש לה זמן לתפילה וכגון בעת שהתינוק ישן וכדומה, נענה לו הרב פאם ואמר, **תאמר לה שבעת שהתינוק ישן זה הזמן שלה ללכת גם היא לישון**, לאגור לעצמה כוחות שתוכל להתמסר לצאצאיה כיאות.

והיינו שהוא הבין, כי אם יהיה בדעת האישה שבעת שהתינוק ישן וכדומה יש עליה חוב להתפלל, הרי זה יכניס בה לחץ בראשה ולא תוכל להתמסר לילדים כראוי.

#### הנהגה למעשה

ולכך אמינא, כי בעת שיש עדיין ילדים בבית, אינו כדאי שיהיה להם חוק וזמן קבוע לתפילה כי זה יכניס אותה לחץ ו'פרעשו"ר ולא תוכל לטפל בעבודת הבית ובצרכי התינוקות והילדים שבבית כראוי.

אמנם וודאי שמותר וראוי לה להתפלל ולומר תהלים לשפוך את נפשה לבוא כל עולמים, אלא שלא תעשה כן בדרך חוק וחויב, כי בזה שוב יהיה לה הלחץ זה הדחק, ולא תוכל להתמסר כראוי לעבודת הבית ולצאצאים.

#### דבר נפלא לדבר לה' בשפה שלהן וכן גם לגברים

ומה שכתב השואל כי ישנם המה הנוהגות לדבר להקב"ה בשפה שלהן מקירות לבבן, הרי זה נפלא מאוד, וזה באמת מצוות תפילה האמיתית. וכן מצאנו מחלוקת בראשונים ברמב"ם והרמב"ן אם יש על האדם חובת תפילה בכל יום מדאורייתא, או רק כשהוא נמצא בעת צר. ונמצא כי בעת שמדברת להקב"ה מקירות ליבה ומשיחה את מצוקותיה, הרי זה כתפילה בעת צר שזה מדאורייתא לכו"ע, והרי זה דבר מעולה עד למאוד, ותשיח את לבה להשי"ת כסדר.

ובאמת גם לגברים המתפללים ג' תפילות בכל יום, הרי זה כדאי להם שמפעם לפעם ידברו להשי"ת וישיחו אליו את מצוקותיהם שיש בלבבם, ובזה ימצאו קרבת אלוקים המתוק וירגישו את נועם ה' עליהם באמת.

#### עצה טובה בשאר מלאכות הבית

ובד בבד לעצה טובה אמינא - מתורתך תלמידי, שגם בשאר עבודות הבית צריך להיות כן, שאל לה להרגיש בנפשה כי יש עליה חוב יומי לבשל אוכל ולכבס הבגדים וכו', כי בזה תרגיש לחץ גדול עליה, ותעשה זה כמו ראב"ט ולא במסירות ובהאבה לבני הבית, וצריכה שתכניס בראשה ובמוחה ההבנה כי יש לה רצון וחשק להיטיב לבני הבית, ולהכין להם אוכל ושאר כל הצטרותם באהבה אליהם, אך לא בדרך חוק וחובה כאחד שמוטל עליו חוב כבד, ואם משום איזה סיבה לא יעשה כל מה שהיא חש שמוטל עליה לעשות ג"כ טוב והכל כבר יסדר, והעיקר הוא שיהיה מלאכתה בנאמנה ומתוך שמחה ושלות הנפש.

#### נתנדב

לע"נ מוה"ר אברהם בן ר' משה ע"ה



#### נתנדב ע"י ידידינו מו"ה מאיר גאדינגער הי"ו

לרגל השמחה השרויה במעונו  
בהולדת בתו למז"ט

#### נתנדב

לע"נ שלום ברוך יהודה בן רבי יוסף  
יחיאל מיכל שליט"א



#### "מקום זה ממתין עבורך! הרם את מתת ידך

הנדיבה למען הוצאת הגליון הזה"